

Təsviri incəsənət əsərləri ilə tanışlıq və uşaqların bədii fəaliyyətinə rəhbərlik

Samirə Əliyeva

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
E-mail: samiraliyeva14@gmail.com

Annotasiya. Təsviri sənət əsərləri ilə tanışlıq uşaqlarda estetik inkişaf və yaradıcı düşüncənin formalaşmasında mühüm rol oynayır. Bu məqalədə bədii əsərlərin uşaqların bədii fəaliyyətinə təsiri və müəllimlərin bu müddətdə aparıcı rolu müzakirə olunur. Təsviri sənət uşaqlara duyğularını ifadə etmək, müxtəlif mədəniyyətləri öyrənmək və yaradıcılıqlarını kəşf etmək imkanı verir. Müəllimlərin dəstəyi ilə uşaqlar fikirlərini və hisslərini sənət yolu ilə daha asan ifadə edə bilirlər ki, bu da onların özünü tanınmasına və sosial bacarıqlarının inkişafına kömək edir.

Açar sözlər: təsviri sənət, yaradıcılıq prosesi, uşaqların inkişafı

Familiarity with works of fine arts and guidance for children's artistic activities

Samira Aliyeva

Doctor of Philology
Azerbaijan State Pedagogical University
E-mail: samiraliyeva14@gmail.com

Abstract. Familiarity with visual art works plays a crucial role in the aesthetic development and the shaping of creative thinking in children. This article examines how art works impact children's artistic activities and the guiding role of teachers in this process. Visual art allows children to express their emotions, learn about diverse cultures, and discover their creative potential. With the support of teachers, children are better able to articulate their thoughts and feelings through art, aiding their self-discovery and enhancing their social skills.

Keywords: fine art, creative process, children's development

Article history: received – 25.02.2025; accepted – 14.03.2025

Giriş / Introduction

Uşaqların inkişafında təsviri incəsənətin əhəmiyyəti böyükdür. Bu sahə uşaqların yaradıcı düşüncələrinin formalaşması, duyğularını düzgün ifadə etmələri və estetik zövqlərinin inkişafı üçün vacib bir zəmin yaradır. Təsviri incəsənət uşaqlara geniş estetik mühit təqdim edərək onların mədəni və sosial biliklərini artırır. Uşaqlar incəsənət vasitəsilə yalnız görmə duyğularını deyil, eyni zamanda, duyğusal və sosial bacarıqlarını da inkişaf etdirirlər. İncəsənət duyğularının ifadəsi, şəxsi fikirlərin formalaşması

və dünyaya münasibətin inkişaf etdirilməsi üçün bir platformadır.

Təsviri incəsənət əsərləri uşaqlara müxtəlif mədəniyyətlərlə tanış olmağa imkan tanıyır. Rənglər, formalar və kompozisiyalar vasitəsilə uşaqlar duyğularını ifadə edir, başqalarının fikirlərini anlamağa çalışır və empatiya hisslərini inkişaf etdirirlər. Bu, onların sosial münasibətlərini gücləndirir və birgə fəaliyyətlərdə daha aktiv iştirak etmələrini asanlaşdırır.

Müəllimlərin rolu burada son dərəcə önəmlidir. Uşaqları təsviri incəsənətlə tanış edərkən

müəllimlər onların yaradıcılığını təşviq etməli, müxtəlif sənət formaları ilə tanış etməli və onlara dəstək olmalıdır. Uşaqlara sərbəst yaradıcı fəaliyyət imkanı tanımaq onların öz bacarıqlarını kəşf etməsinə şərait yaradır. Eyni zamanda, müzakirələr təşkil edərək uşaqların öz fikirlərini bölüşməsinə və bir-birlərindən öyrənmələrinə imkan yaratmaq öyrənmə prosesini daha da zənginləşdirir.

Təsviri incəsənət yalnız bir sənət forması deyil, həm də uşaqların şəxsiyyətinin, sosial bacarıqlarının və dünyagörüşünün formalaşmasına kömək edən bir vasitədir. Bu sahədə yaradıcı fəaliyyətə rəhbərlik uşaqların bədii düşüncələrinin inkişafını dəstəkləyir. Beləliklə, təsviri incəsənətlə tanışlıq uşaqların emosional və estetik inkişafı üçün müstəsna bir imkandır.

Bu məqalədə təsviri incəsənət əsərləri ilə tanışlığın uşaqların bədii fəaliyyətinə təsirini, müəllimlərin rolu və uşaqların yaradıcılıq potensialının inkişafı üçün praktik yanaşmaları müzakirə ediləcək. Uşaqların təsviri incəsənətlə tanışlığı, onların özlərini ifadə etmələrini, emosional dünyalarını anlamaqlarını və sosial bacarıqlarını inkişaf etdirmələrini təmin edir. Bu cür bir tanışlıq uşaqların yaradıcı düşüncələrinin zənginləşməsinə və gələcəkdə daha açıq fikirli və empatik fərdlər halına gəlmələrinə yardım edir.

Təsviri İncəsənət və Uşaqların İnkişafı

Uşaqların təsviri incəsənətlə tanışlığı, onların yaradıcılıq fəaliyyətini stimullaşdıran və inkişaf etdirən vacib amildir. Bu proses uşaqların öz duyğularını ifadə etməyə, yaradıcılıqlarını kəşf etməyə və bədii dünyagörüşlərini formalaşdırmağa kömək edir. Təsviri incəsənət uşaqların estetik zövqünü inkişaf etdirir, onların fərqli mədəniyyətlərlə tanış olmalarına və fərqli baxış bucaqlarını anlamağa imkan tanıyır.

İlham Mənbəyi

Uşaqlar gördükləri incəsənət əsərləri vasitəsilə yeni ideyalar və inspirasiya əldə edirlər. Müxtəlif üslub və janrlardan ilham alaraq, onlar öz yaradıcılıqlarını formalaşdırmağa başlayırlar. Bu, onları yaradıcı prosesə başlamağa və öz fikir dünyalarını genişləndirməyə təşviq edir. İncəsənət əsərləri uşaqlara görmədikləri dünyaları kəşf etməyə və fərqli təcrübələr yaşamağa imkan tanıyır. Uşaqlar yeni rənglərin, formaların və

kompozisiyaların bir araya gətirilməsi ilə yaradıcılıq potensiallarını aşkar edirlər.

Duyğuların İfadəsi

Təsviri incəsənət uşaqların öz duyğularını açıq şəkildə ifadə etmələri üçün bir vasitədir. Uşaqlar gördükləri əsərlərdən ilhamlanaraq öz hisslərini rəsmlərdə əks etdirirlər. Bu, onların duyğusal ifadə qabiliyyətlərini inkişaf etdirir. İncəsənət uşaqlara öz iç dünyalarını anlamaq və başqalarına çatdırmaq imkanı tanıyır. Beləliklə, təsviri incəsənət uşaqların öz hisslərini tanımasına və başqalarına izah etməsinə kömək edir. Uşaqlar rəsmlər vasitəsilə yalnız öz duyğularını ifadə etmir, eyni zamanda, başqalarının hisslərini başa düşməyə çalışaraq empatiya hisslərini inkişaf etdirirlər.

Sosial Bacarıqların İnkişafı

Uşaqların bədii fəaliyyəti onların sosial bacarıqlarını inkişaf etdirir. Yaradıcı proses zamanı uşaqlar bir-birləri ilə əməkdaşlıq edir, fikirlərini paylaşır və birgə layihələrdə iştirak edirlər. Bu əməkdaşlıq onların komanda işinə uyğunlaşma qabiliyyətini artırır, ünsiyyət bacarıqlarını inkişaf etdirir və sosial münasibətlərin möhkəmlənməsinə gətirib çıxarır. Uşaqlar incəsənət fəaliyyəti sayəsində müxtəlif fikirləri dinləməyi və başqalarının baxışlarına açıq olmağı öyrənirlər. Bu, onların qrup içində daha aktiv iştirak etmələrini və liderlik bacarıqlarını inkişaf etdirmələrini təmin edir.

Yaradıcılıq Təcrübələrinə Dəstək Üçün Praktik Təkliflər

Sərbəst Yaradıcı Fəaliyyət

Uşaqlara sərbəst şəkildə yaradıcı işlər görmək imkanı verin. Onları incəsənət əsərlərindən ilhamlanaraq öz rəsmlərini, hekayələrini və digər yaradıcı layihələrini yaratmağa təşviq edin. Sərbəst yaradıcılıq uşaqlara öz fikir və duyğularını ifadə etmək üçün müstəqil bir platforma yaradır. Bu, onların öz yaradıcılıq potensialını kəşf etməyə və fərdi tərzlərini inkişaf etdirməyə kömək göstərir.

Qrup Müzakirələri

Uşaqların incəsənət əsərlərinə baxış keçirdikdən sonra müzakirələr təşkil edin. Bu müzakirələr onların sosial bacarıqlarını artırır və müxtəlif fikirlərin mübadiləsini təmin edir. Uşaqlar öz fikirlərini ifadə edərək başqalarının baxışlarını dinləməyi və müzakirə etməyi öyrə-

nirlər. Bu, onların analitik düşüncə qabiliyyətini inkişaf etdirir və onları daha açıqfikirli edir.

Fərqli Texnikaların Öyrədilməsi

Müxtəlif incəsənət texnikalarını öyrətmək uşaqların yaradıcılıq imkanlarını genişləndirir. Uşaqlara akvarel, pastel, kollaj və digər texnikalarla tanışlıq təqdim edin. Bu texnikalar onlara bədii işlərində fərqli yanaşmalar tətbiq etməyə və müxtəlif estetik üslubları kəşf etməyə imkan tanıyır. Fərqli texnikaların öyrədilməsi uşaqların bədii müstəqilliklərini artırır.

Rəssamlıq Prosesi haqqında Düşünmək

Uşaqlara yaradıcı proseslərini necə təsəvvür etdiklərini soruşun. Onlara öz yaradıcılıq yollarını izah etməyə imkan tanıyın. Fərqli yanaşmaların müzakirəsi onların düşüncə tərzini zənginləşdirir. Bu, uşaqların öz yaradıcılıq proseslərini anlamağa kömək edir və onlara daha dərin düşünmək üçün ilham verir.

Uşaqların Təsviri İncəsənətə Yanaşması

Təsviri incəsənət əsərləri uşaqların fərqli mədəniyyətlər və cəmiyyətlərlə tanış olmasına kömək edir. Uşaqlar rənglərin, formaların və kompozisiyaların vasitəsilə öz duyğularını ifadə etməyə, başqalarının fikirlərini anlamağa və empatiya hissini inkişaf etdirməyə başlayırlar. Bu proses onların sosial münasibətlərini gücləndirir və birgə fəaliyyətlərdə iştirak etmələrini asanlaşdırır. İncəsənət vasitəsilə uşaqlar öz fərdi təcrübələrini və hisslərini bədii dillə ifadə

edərək ətrafdakı dünyanı daha dərin anlamağa başlayırlar.

Müəllimlərin Rolu

Müəllimlərin rolunun əhəmiyyəti burada önəmlidir. Uşaqları təsviri incəsənət ilə tanış edərkən müəllimlər onlara istiqamət verməli, yaradıcılıq prosesində dəstək olmalı və onları müxtəlif sənət formaları ilə tanış etməlidirlər. Müəllimlərin təsviri incəsənətə yanaşmaları uşaqların yaradıcılıq fəaliyyətində motivasiyanı artırır və onların öz bacarıqlarını kəşf etməsinə imkan tanıyır. Eyni zamanda, müzakirələr təşkil edərək uşaqların fikirlərini paylaşmalarına və bir-birlərindən öyrənmələrinə şərait yaratmaq da mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Belə müzakirələr uşaqların öz fikirlərini inamla ifadə etmələrini və başqalarının fikirlərinə açıq olmalarını təmin edir.

Təsviri İncəsənətin Uşaqların İnkişafına Təsiri

Təsviri incəsənət yalnız bir sənət forması deyil, eyni zamanda, uşaqların dünyagörüşünü, şəxsiyyətini və sosial bacarıqlarını formalaşdıran bir vasitədir. İncəsənət, uşaqların öz duyğularını və düşüncələrini tanımasına, başqalarının perspektivlərini anlamağa və empatiya hissini inkişaf etdirməyə kömək edir. Bu sahədə yaradıcılıq fəaliyyətinə rəhbərlik uşaqların bədii düşüncələrinin inkişafını dəstəkləyir. Beləliklə, təsviri incəsənət ilə tanışlıq uşaqların duyğusal və estetik inkişafı üçün əvəzsiz bir imkandır.

Nəticə / Conclusion

Təsviri incəsənət uşaqların bədii fəaliyyətini və ümumi inkişafını dəstəkləyən əhəmiyyətli bir sahədir. Bu sənət forması uşaqlara öz duyğularını ifadə etmə imkanını tanıyaraq onların emosional zənginliyini artırır. İncəsənət vasitəsilə uşaqlar yalnız estetik zövqlərini inkişaf etdirməkdə deyil, eyni zamanda, yaradıcı düşüncələrini kəşf etmələrində də mühüm addımlar atırlar. Təsviri incəsənət uşaqlara dünyanı daha geniş bir perspektivdən görməyə imkan tanıdığı üçün onların fərqli mədəniyyətlər və dəyərlərlə tanış olmalarına da kömək edir. Müəllimlərin rolu da burada önəmlidir. Onlar uşaqlara təsviri incəsənət əsərləri ilə tanış olmaqda, eləcə də bu sahədə yaradıcılıq fəaliyyətlərinə təşviq edərkən dəstək göstərməlidirlər. Müəllimlərin

aktiv iştirakı uşaqların öz yaradıcılıq potensialını aşkar etməsinə, sosial bacarıqlarını inkişaf etdirməsinə və bir-biriləri ilə əməkdaşlıq etmələrinə kömək edir. Uşaqların öz fikirlərini ifadə etmələri, başqalarının baxış açıqlarını anlamağa çalışmaları və birgə yaradıcılıq fəaliyyəti onların sosial münasibətlərini möhkəmləndirir. Təsviri incəsənət uşaqlara duyğularını ifadə etmək, özlərini tanımaq və bədii düşüncə qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək üçün müstəsna bir platformadır. Bu, onların şəxsiyyət formalaşmasında və gələcəkdə daha açıq fikirli, empatik fərdlər halına gəlmələrinə xidmət edir. Nəticədə, təsviri incəsənət uşaqların mənəvi inkişafının ayrılmaz bir hissəsinə çevrilir, onlara emosional zənginlik qazandırır və yaradıcı düşüncə tərzini

genişləndirir. Təsviri incəsənətlə tanışlıq yalnız estetik zövqlərin formalaşması deyil, eyni zamanda, uşaqların şəxsi və sosial inkişafına yönəlmiş bir fəaliyyətdir. Beləliklə, təsviri incəsənət vasitəsilə uşaqların inkişafını dəstəkləmək

gələcəkdə daha yaradıcı, empatik və mədəniyyətə münasibətlərə açıq fərdlər yetişdirmək üçün vacibdir.

Ədəbiyyat / References

1. A. Əhmədov, Ə. Abbasov. Ümumtəhsil məktəblərinin I-IV sinifləri üçün fənn kurikulumları. – Bakı: Təhsil, 2008. səh 282
2. C. Həsənzadə, E. Hacınski. “Ayna” Uşaq Ensiklopediyası EXXON MMM. İncəsənətin misilsiz sərvəti. – Bakı: Ayna Mətbu Evi, 1999. səh 102
3. Q. Hüseynov və b. İnküziv təhsil (ibtidai təhsil pilləsi üçün), 2010. səh 217
4. Əfəndiyev Rasim. Azərbaycan xalq sənəti. – Bakı: Işıq nəşriyyatı, 1984. səh 327
5. Əfəndiyev Rasim. Azərbaycan incəsənəti. – Bakı: Şərq-Qərb, 2007. səh 289
6. Məmmədov V.S., Əmiraslanov İ.R., Nəcəfov H.N., Mirsəliyev A.A. Naxışların yaddaşı. – Bakı: Azərneşr, 1981. səh 124
7. Kərimov Lətif. Azərbaycan xalçası. – Bakı: Yazıçı, 1985. səh 345
8. Fərəcova Mələhət Novruz qızı. Azərbaycan qayaüstü rəsmləri. – Bakı: Aspoliqraf, 2009. səh 321
9. Наджафов М. Саттар Бахлулзаде. Живопись. – Москва: Советский художник, 1985. стр 127
10. Авторсоставитель М. Наджафов. Живопись Азербайджанской ССР. 1960-е годы. – Москва: Советский художник, 1976 г. стр 311
11. Преттье М.К. и Капальдо А. Творчество и выражение, том 2. – Москва: Советский художник, 1985. стр 245
12. Лавров А.М. Школа. Учитель. Искусство. – Москва: Просвещение, 1981. стр 327

Знакомство с произведениями изобразительного искусства и совет по художественной деятельности детей

Самира Алиева

Филология üzrə fəlsəfə doktoru

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

E-mail: samiraliyeva14@gmail.com

Резюме. Знакомство с произведениями изобразительного искусства играет важную роль в эстетическом развитии и формировании креативного мышления у детей. В этой статье рассматривается влияние художественных произведений на художественную деятельность детей и руководящая роль учителей в этом процессе. Изобразительное искусство предоставляет детям возможность выразить свои эмоции, изучать разнообразные культуры и открывать свой творческий потенциал. При поддержке учителей дети могут легче выражать свои мысли и чувства через искусство, что способствует их самопознанию и развитию социальных навыков.

Ключевые слова: изобразительное искусство, творческий процесс, развитие детей